

Ur lasterraren dama

AZKARATE VILLAR, Miren
Euskaltzain osoa

Hobe dut zorrak aitortuaz hastea nire hitzak, begi-bistakoak dira-eta zor horiek. Azken Bertsolari Txapelketa Nagusian, Aitor Mendiluzek, txapela irabazi berria zuen Maialen Lujanbiori kantatutako *bertsoaren dama* haren oihartzuna dakar batetik izenburuak. *Zeren* dama zehaztean, berriz, euskaltzain berriaren hitzaldia entzun ondoren, erraz antzemango diozue zorra zertan dudan.

Uraren edo airearen mugimenduari (edo mugimendu horrek eragin-dakoari) esaten zaio ingelesez *drift*, argitu du Lourdes Oñederrak, eta horrekin azaldu, aldi berean, bere izenburuaren hautua. Edward Sapir-en *drift*, «joera, korrontea, norabidea, xedea (...) nik ere nola itzuli ez jakin arren edo horrexegatik agian, ziurrenik horrexegatik, bere horretan itzulezina delako gure hizkuntzetan».

Uraren edo airearen mugimenduaren artean aukeratu behar eta, *airezko emakumeak* musika jotzen dutenak direnez, eta beren aita badutenez¹, *ur lasterraren dama* behar zuen Donostiako hondartzetan, olatu artean, hazi zen euskaltzainak.

Hizketa airezkoa dela entzun dugu. Eta hizketan, hitzak bereizten ditugu; esango nuke hitzak direla hiztunak intuizioz-edo hizketaren unitatetzat hartzen dituenak. Edward Sapir hizkuntzalariak, Lourdesek aipatu duen *El Lenguaje* liburuan (nik ere erdal itzulpena irakurri nuen) dio hitza dela hiz-

---

¹ Juaristi, F. (2003): *Airezko emakumeak*. Donostia, Erein.

ketan benetan «existitzen» dela esan dezakegun lehen elementua. Hizketa airezkoa bada, ez da harritzekoa hitzak ere aireak, edo haizeak, eramatea barrez Xabier Letek idatzi eta Benito Lertxundik kantatu zuenez (*hitzak dira hitzak / haizeak barrez daramazkienak*). Bob Dylani ere galderen erantzuna haizeak eramaten edo ekartzen zion, *the answer, my friend, is blowing in the wind*. Nemesio Etxanizek *Entzun haizetan* itzuli zuen abesti hura (eta Luis Amilibiari kantatu): *entzun haizetan mendebal aldetik nola datorren erantzuna, haitzik haitzaren oihartzuna*.

Hitzak eta Haizea, airearen mugimendua, *drift*. Baina Lourdes Oñederrak ez zituen hitzak aukeratu ikerketaren munduan murgiltzeko. Bestela esanda, hitzak txanpontzat hartuko bagenitu, hauek bezala, bi alderdi dituztela esango genuke: belarrietara heltzen den hots multzoa, alderdi fonikoa, eta esanahia, hots-multzoak irudikatzen duen objektua, 'zera'. Euskaltzain berriak hitzak baino nahiago izan ditu hitzak osatzen dituzten hotsak. *Drift* kontsonantez betea, bi aurretik, bi atzetik, bokal bakarraren inguruan.

Hil honetan bete dira 45 urte musika-film arrakastatsuenetako bat estreinatu zela, *The Sound of Music*, musikaren soinua, hotsa. Musikak eta hizketak harreman estua dute: hizketa zerbait jarraitua da, musikaren doinua, melodia den bezalaxe. Musika eta hizketa, doinuak eta hitzak aireak elkarrekin dituzte, eta, batzuetan, ikerketa-proiektuek ere bai (hiru urte eman ditu Lourdesek *Palabras en música: un ejercicio de lingüística contrastiva* izeneko ikerketa-proiektua lantzen). Bai hizketak eta bai musikak badute lehengaiak: hotsak eta notak. Filmean bada abesti bat kantuan nola ikasten den azaltzen duena: irakurtzeko A-B-C dira hasiera / kantatzeko, do-re-mi. Notak buruan hartzean, horiek nahasiaz, hamaika doinu kanta daitezke. Notak dira kanturako lanabesak.

Notak eta letrak parekatzen ditu abestiak. Letrak irakurtzeko eta idazteko behar ditugu. Baina hizketa letren eta irakurketaren aurrekoa da; lehen, jatorria, hizketa da. Idaztea hizketaren adierazpena baino ez da; hizketa denboran finkatzeko, hizketari iraunarazteko modua. Eta hizketaren lehengaiak letrak ez, baina hotsak dira; edo, zehazkiago esanda, hitz egiten dugun aldi bakoitza, hizketaldia, hizkuntza jakin baten adierazpidea bada, hotsak dira hizketari dagozkionak eta *fonemak*, horien atzean dauden elementu

abstraktuak, hizkuntzarenak. Fonemak dira *hitz* eta *hotz*, *hotz* eta *hots*, *hots* eta *huts* bereizteko bide ematen digutenak. *Hitz hotzak*, *hotz hotsak*, *hots hutsak*. Haizeak, aireak ekartzen dizkigunak.

Hasi eta *hazi*, bi fonema txistukarik bereizten dituen gertaerak. Hotsen eta fonemen munduan hasi zen Lourdes Oñederra, Fonetikan eta Fonologian. Bustiduraz, palatalizazioaz egin zuen doktore-tesia Koldo Mitxelenaren zuzendaritzapean. «Urak bezala palataltasunak busti egiten du nonbait» entzun diogu euskaltzain berriari. Ordurako fonetika eskolak emana zen Iowako Unibertsitatean, irakasle laguntzaile lanetan.

Hasi eta *hazi*, Fonetikaren eta Fonologiaren alorretan aurrera egin, Deustuko Unibertsitateko Donostiako campusean lehenik, eta Euskal Herriko Unibertsitatean ondoren. Euskal Fonetika eta Fonologia izan dira Lourdes Oñederraren irakasgaiak 1982tik gaur arte Gasteizko Letren Fakultatean. Doktorego-ikastaroetan ere gai horietaz jardun du. Eta hortik kanpo ere hamaika hitzaldi eta ikastaro eman eta ikerlanean ere jardun du beste unibertsitate batzuetan –Bartzelonako Unibertsitate Autonomoan, Guatemalako San Carlos Unibertsitatean, Portoko Unibertsitatean, Madrilen Zientzia Ikerketen Goi Mailako Zentroan («Centro Superior de Investigaciones Científicas» delakoan), Vienako Unibertsitateko Hizkuntzalaritza Institutuan, Grazeko Unibertsitatean, Hawaiiko Unibertsitatean ...—. Etxean eta kanpoan, aireak ekartzen dizkigun hots horien eta horien atzean ezkututzen diren fonemen atzetik lanean.

Bideari jarraiki, ez da harritzekoa zuzenduriko Doktorego-tesi eta graduondoko proiektuak ere Fonetika eta Fonologia ikertzen zutenak izatea².

---

² Agurtzane Elordui. «Hizkuntz Heriotza eta Aldaketa Morfologikoa: Hegomendebaldeko Bizkaieraren Kasua» Doktore Tesia (1995.X.9: Apto cum laude).

Ainara Estarrona. «Bokal arteko harremanak hitz azkenean OT eta FNean», 6 kredituko ikerlana, 2004.XI.24an aurkeztua. Zuzendari kide, Gorka Elordieta doktorea.

Oroitz Jauregi Nazabal. «Euskal silaba egitura». Doktore Tesia. *Sobresaliente cum Laude*, 2007. VI.22. Zuzendari kide, Joseba Lakarra Andrinua doktorea. Premio extraordinario.

Saioa Larraza. «Fonologiaren jabekuntza eta elebidunen sistema fonologikoa», «Ahoskeraren ikaskuntza elebidun berantiarrengan: azterketa enpirikoa» ikerlanak, 6 kreditukoak, 2008. XII.01ean aurkeztuak.

Ez da harritzekoa idatzitako liburu eta artikuluetako (20tik gora) gai ohikoena Fonetika eta Fonologia izatea: *Euskal Fonologia: Palatalizazioa* 1990ean; *Fonetika eta Fonologia hitzez hitz*, 2004an. Orobat esku artean dituenetan: *El patrón sonoro de la lengua vasca: propuesta de análisis desde la Fonología Natural*. Edo Joseba Lakarrarekin batera prestatzen ari den *Antología de la obra de David Stampe y Patricia Donegan*. Halaber nazioarteko kongresuetan aurkeztutako komunikazioetan (30etik gora).

Hizketa airezkoa da, uhinek ekartzen digute belarrietara. Baina komunikazio teknologiei esker, makinak ere belarri bihurtu dira; hizketa entzun dezakete, eta entzuten duten hots-segida hori ezagutu ere egiten dute. Baldin eta, jakina, behar duen informazioa ematen bazaio makinari lana txukun egin dezan. Horretan ere jardun du euskaltzain berriak, hizkuntzalari-taldearen buru izan baita Euskal Herriko Unibertsitateak eta Telefonicaren Ikerkuntza eta Garapeneko atalak sinatutako Ikerkuntza Proiektuan, *Diseño y adquisición telefónica de una base de datos para el reconocimiento automático del habla en Euskera*. Aldez aurretik, jakina, corpus fonetikoak diseinatu eta prestatu beharra zegoen. *Eurospeech* aldizkarian argitaratu zuten corpus fonetikoaren diseinua eta ikerketa proiektu batean landu *Corpus oral fonético y decodificación acústico-fonética para el desarrollo de sistemas de reconocimiento automático del habla en euskera*.

30 urtetik gorako ibilbidean eginiko merezimenduak handiak izanik ere, bi iker-lerro nabarmendu nahi nituzke, biak ere elkarri estuki lotuak: ahoskera arautzeko ahalegina, eta euskara bigarren hizkuntza dutenek ahoskera egokia lortzeko egindako lana.

Hizkuntza bideratu nahi duenaren lana, Hiponako Agustinek aurkitu omen zuen aingeruarena bezalatsukoa da, itsasoa putzuan sartu nahia. Eta horren barruan, entzun dugu, «ahoskeraren gaia ez da inondik ere errazena». Hizketarako erabiltzen ditugun hotsak urrutiago omen daude gure jakinaren gaineko ezagutzatik; ezin dira hiztegia bezala edo gramatika bezala

---

Saioa Larraza. «Elebidun berantiarren sistema fonologikoak». Doktore Tesia. (bidean).

Alejandro Wang. «Percepción fonémica del tono en chino mandarín». Trabajo de investigación del Máster en Estudios Fónicos, CSIC. (bidean).

arautu, ezta ikasi ere. Beharbada horregatik araugileek ere kasu gutxiago egin izan diote. Gogoeta horiek egin ditu Lourdes Oñederrak bere hitzaldian.

Araugileek kasu gutxiago egingo zioten (egingo genien) hotsei, baina ez gaur «ofizialki» gure artean hartzen dugun euskaltzainak. Horixe izan da bereziki Euskaltzaindian egin duen lana, bere ekarpena. Ahoskera, ebakera, erregistroak... Une eta egoera desberdinetan zein ebakera-modu den onargarri bereizi, ahoskera zainduak nolakoa behar duen ikertu³, nazioarteko kongresuetan horretaz gogoeta egin⁴, Euskara Batuaren Ahoskera Zaindua (EBAZ) prestatu⁵ Euskaltzaindiaren Ahoskera Batzordean eta gai horren gainean antolatutako Jardunaldietan. Eta, nola ez, Ahoskera Zainduak nolakoa behar duen irakatsi⁶ (EHUko Euskara Institutuak antolaturiko ikastaroetan, doktorego-ikastaroetan...). Eta ildo honetan, ez da gutxienekoa EITBrentzat egindako lana. Lau urte izan zen Lourdes

³ Ahoskera araupetzeaz, *Euskera* 39 (2. aldia), 1994,1523-1526 eta *Euskera* 39 (2. aldia), 1994, 1589-1605.

Ahoskera eta arauak. Arauak eta ahoskera, *BAT Soziolinguistika eta Glotopolitika Aldizkaria* 27, 1998, 13-20.

Prosodiaren oraina eta ahoskera arauak, *Euskera* XLIII, 1998, 2, 439-449.

⁴ «Speech styles and the pronunciation of Basque in TV» (Agurtzane Elorduirekin), Barcelona, 30.IX.-2.X.1991, *Workshop: Phonetics and phonology of Speaking Styles: Reduction and Elaboration in Speech Communication*, ESCA.

⁵ «Ebakera eta erregistroak», Durango, Bizkaia. 1986, maiatzaren 30-31: *Euskal Ebakeraz II. Jardunaldiak*.

«Ahoskera baturantz?» [ponentzia], Leioa, 1994.X.07, *Euskaltzaindiaren XIII. Biltzarra (Leioa, 1994.X.3-7)*.

«Prosodiaren oraina eta ahoskera arauak (II)» [ponentzia], Doneztebe, 1998.IX.25-26, *Euskaltzaindiaren IV. Ahoskera Jardunaldiak*.

⁶ Ahoskera Batuari buruzko mintegiak: I.B.I., Iruñea (1997.X.17); I.R.A.L.E., Bilbo (1997.X.22); Gasteiz (1997.IX.5); Donostia (1997.IX.12).

«EBAZ edo Euskara Batuaren Ahoskera Zaindua: nola i(ra)ka(t)si». Euskaltzaindiaren egitekoari buruzko ikastaroan. Vitoria-Gasteiz (Iparralde Gizartetxea), 2000.III.1.

«Euskara Batuaren Ahoskera Zaindua». Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea, Euskararen Institutua. Leioa, 2002. 01.21 (ordu eta erdi).

Ahoskeraren irakaskuntza, UPV-EHU, Lingüística Aplicada (Interdepartamental), 1'5 kr. Dokt. ikastaroa.

Oñederra hizkuntza-aholkulari. Urte horietan, eta lehendik ere, ahoskera, ahoskera-moduak, eta, bereziki, ahoskera zaindua izan zituen langai eta kezka⁷.

Hizkuntza airez eta memoriaz egina dago; horixe izan da entzun dugun hitzaldiaren abiapuntua. Aireaz hitz egin dugu, baina memoria ezin dugu baztertu. Har ditzagun berriro memoriaz esandakoak:

«Entzuten duguna gordetzen dugu memorian, txikitatik, umetan entzuten ditugun lehen hitzetatik, lehen esaldietatik. Entzuten duguna gogoratzen dugu, baina gogoan duguna bakarrik entzuten dugu linguistikoki, hori bakarrik kudea dezakegu berariaz, nahita, hori bakarrik da gure hots-baliabide hitz egiteko, hiztun egitekoa betetzeko»

Eta memorian ez duguna moldatu egiten dugu. Baina,aldi berean, adin batetik aurrera hizkuntza bat ikasten saiatzen garenean, memorian ez dugun hots-multzoa (fonema-sistema) eta memorian ez dugun entonazioa, ebakera, geureganatzen saiatzen gara. Ikasi nahi dugun hizkuntza horren ahalik eta antzekoena geure ezpainera ekartzen. Nekez lortuko dugu guztiz geureganatzea, ia inoiz ere ez. Geure hizkuntzan dihardugunean ere, ahoskerak, entonazioak salatzen du nongoak garen; zer esanik ez beste hizkuntza batean saiatzen garenean. Batzuk trebeago, beste batzuk traketsago. Sandiak edo urliak «azentu handia» duela, edo «ia azenturik ez duela» esan ohi dugu, zenbateraino geureganatu dugun beste hizkuntza horretako ahoskeramoldea. Eta onartu beharko dugu oro har zabar samarrak izan garela horrelako kontuetan frantsesa edo ingelesa ikas/irakastean.

Kontu hauen garrantziaz jabeturik, aspalditik arduratu da Lourdes Oñederra kanpoko ur-lasterrak gurera ekartzeaz: maileguak nola geureganatzen ditugun⁸, euskara bigarren hizkuntza gisa irakasteak zer eskatzen duen

⁷ «Ahoskera dela-eta». Euskadi Irratia. Donostia (EITB, Miramón), 1999.III.25. (2 ordu).

«EBAZ edo Euskara Batuaren Ahoskera Zaindua». EITB Durango (Iurreta), 1999.IV.16. (2 ordu).

⁸ Oñederra, M.L., Hurch, B. (1987): «The adaptation of loanwords in Basque», Berlín, abuztuaren 10-15, XIV *International Congress of Linguists*. Akademie der Wissenschaften der DDR-ek antolaturiko kongresua.

aztertzeaz⁹, euskaraz jabetzea nola gertatzen den ikertuaz¹⁰, beste batzuen ikerlanak zuzenduaz¹¹, ikerketa-proiektuak koordinatuaz¹². Euskaraz zer gertatzen den, eta, eleaniztasunaren aldeko apustua egina duen gizarte honetan, ingelesa hirugarren hizkuntza gisa geureganatzean zer gertatzen den¹³, edo ingelesdunek gaztelania nola bereganatzen duten¹⁴:

«Behar bezala ikasi den eta aski erabiltzen den hizkuntzaren ahoskerak ez du ezer galtzen beste hizkuntza batekin edo gehiagorekin bizitzeagatik, hitzunik baliabideak irabazten ditu.

Beraz, erabiltzeaz gainera, behar bezala ikasi behar da» (*Drift*)

Oñederra, M.L., Etxeberria, P., Hurch, B. (1987): «Loanwords In Basque: phonetics and phonology», Donostia-San Sebastián, abuztuaren 30a – irailaren 4a, II. *Mundu Biltzarra*. Eusko Jaurlaritzak antolatua.

Oñederra M.L. (2009): Early bilingualism as a source of morphonological rules for the adaptation of loanwords: Spanish loanwords in Basque. *Loan Phonology*. Andrea Calabrese / W. Leo Wetzels, eds. John Benjamins, 193-210. (in press).

⁹ Teaching Basque as a second language, *Journal of Basque Studies* IV. Indiana University Press, 1983, 47-54, rpt. *First International Basque Conference in North America*. Proceedings. California State University-Fresno. La Gran Enciclopedia Vasca. Bilbao, 1985.

¹⁰ <Euskararen jabekuntza: azterketa linguistikoa>, Eusko Jaurlaritzak diruz babestutako ikerketa proiektuaren koordinazioa (1996-1997).

¹¹ Saioa Larraza «Fonologiaren jabekuntza eta elebidunen sistema fonologikoa», «Ahoskeraren ikaskuntza elebidun berantiarrengan: azterketa enpirikoa» ikerlanak, 2008.XII.01ean aurkeztuak. Saioa Larraza. «Elebidun berantiarren sistema fonologikoak». Doktore Tesia. (bidean).

¹² <Egungo euskal ahoskeraren analisis: gaztelera eta frantsesarekiko elkar-ukituen azterketa> Ikerketa Proiektuaren Koordinazioa. UPV-EHUK diruz lagundua. Iraupena: 1.XI.2000-31.X.2002. Erref.: UPV-HA-8025/20.

Coordinación de la sección española del Proyecto de Cooperación entre España y Austria (Acciones Integradas) <Adquisición de la morfología en la primera infancia>, en colaboración con el Instituto de Lingüística de la Universidad de Viena y la Universidad de Salamanca. Resolución de 17 de enero de 1994, Dirección General de Investigación Científica y Técnica del Ministerio de Educación y Ciencia (BOE del 1 de febrero de 1994).

¹³ La adquisición del inglés como tercera lengua: un estudio longitudinal>. Ministerio de Educación y Cultura, DGESIC (resolución 9.IX.1998). Duración: 1.X.1998 – 1.X.2001. Investigadora principal: María Asunción Cenoz Iragui.

¹⁴ Ikasle anglofonoei espainiera irakasteko metodologiaren gaineko ikerketan laguntzaile, Iowako Unibertsitatean, Graduate College, Department of Spanish and Portuguese, 1980ko abuztuaren 26tik, 1981eko maiatzaren 15 arte.

Baieztapen biribila, egindako lan guztiaren arrazoia eta zergatia.

Hizkuntza, baina, «airea bezala, ura bezala, etengabeko mugimenduan dago, batzuetan nabaritzen ez bada ere. Hizkuntzaren etengabeko aldaketa, mugimendua, ur lasterrena bezalakoa, airearena bezalakoa. Hotsa, ura bezala, uhinetan mugitzen da». Aldaketa horrek merezi du azterketa, jakina¹⁵.

Airea, ur-lasterra, berdin dio nongoa den; geurea den, geureganatu nahi duguna, edo ingurukoena, ingurukoek bereganatu nahi dutena¹⁶. Berdin dio noizkoa den. *Drift* horixe da euskaltzain berria liluratu zuena. Erosoagoak ziren bideak baztertuaz, unibertsitateko eta ikerketako ur-lasterraren bide-tik abiarazi zuena. Horretan iraurarazi diona.

Hizketa hotsez egina da, baina hots horiek letra bihurtzea ohikoa zaigu. Eta letrekin hitzak osatzea, eta hitzekin perpausak, eta perpausekin testuak. Literatura. Sapir-ek kapitulu bat eskaintzen dio *Language* liburuan Hizkuntzaren eta Literaturaren arteko harremanari, hizkuntza baita azken batean literaturaren lehen gaia.

Pentsamenduaren berri emateko sistema hutsak baino zerbait gehiago dira hizkuntzak Sapir-en iritziz. Adierazpen sinboliko guztiei forma jakin bat, alde zuzenetik definitua dagoen forma emateko baliabidea da hizkuntza, «gure espiritua biltzen duen jantzi ikusezina». Adierazpen sinboliko horri, balio berezikoa denean, *literatura* deitzen omen diogu, nahiz hizkuntzalari amerikarrak berak onartu ez lukeela jakingo zerk merezi duen zehatz-mehatz «literatura» izena. Hala ere uste du guztiok dakigula zer den literatura. Nik ez dakit guztiok dakigun ala ez zer den literatura, baina argi dago ...*eta emakumeari sugeak esan zion*¹⁷, lehen gaia hizkuntza izanik, balio bereziko adierazpen sinbolikoa dela. Hala aitortu diote irakurleek, hala aitortu diote espresuki 1999. urteko Beterriko Liburu aukeratua izateak, 2000. urteko

¹⁵ Estudio de la lengua vasca hablada en territorio francés: diacronía y sincronía del sistema fonológico. Centre National de la Recherche Scientifique, Centre IKER, UMR-5478, Bayona. Ikerlana. Oñederra, M.L. (2009): «Diacronía y motivación fonética». *Romanística sin Complejos. Homenaje a Carmen Pensado*. Fernando Sánchez Miret, ed. Peter Lang, 47-67.

¹⁶ Alejandro Wang. «Percepción fonémica del tono en chino mandarín». Trabajo de investigación del Máster en Estudios Fónicos, CSIC. (bidean).

¹⁷ Oñederra, M.L. (1999): ...*eta emakumeari sugeak esan zion*. Erein.

Euskadi de Plata sariak, urte bereko Kritikaren Sariak, Literatura Sari Nazionaletan finalista izateak edo Euskadi Literatura Sariak.

Balio bereziko adierazpen sinboliko gehiago ere utzi dizkigu Lourdes Oñederrak, ipuinak, «Txano Gorritxo», «Anderson Anderearen Gutizia», «Beranduegi»¹⁸.

Literaturaren lehen gaia hizkuntza izateak, bestalde, badu zerbait, ez dakit ifrentzua, iruntzia ala ahurra; nolana ere 'beste aldea'. Hizkuntza bakoitzak omen du bere moldea, trokela, bere kolorea, bere ehundura (hala diosku Sapir-ek). Horrexegatik, literaturak ere, jatorrizko hizkuntzaren araberakoa du moldea, kolorea eta ehundura. Beraz, nola isuri beste molde, bateko hizkuntza batera? Nola itzuli? Nola lortu literatura lan jakin bat, beste kolore eta ehundura duen hizkuntza lehen gai izan arren, balio bereziko adierazpen sinboliko izatea, literatura izatea?

Benedetto Croceren iritziz literaturako artelana itzulezina da. Baina guztiok dakigu literatura lanak itzuli egiten direla eta, batzuetan, bikain gainera. Sekretua, gakoa, ziurrenik, Sapir-ek dioen bezala, edukia eta forma bereiztean aurkitu beharko dugu. Eduki bera ematen asmatu, baina lehen gaia beste hizkuntza bateko trokela, moldea, kolorea, ehundura izanik. Honetan ere trebe ibili da euskaltzain berria Patrick Süskind-en *Die Geschichte von Herrn Sommer* itzul-tzean, *Sommer Jaunaren Istorioa*¹⁹. Katalanek, taularatzeko egokitu zuten kontakizuna, Lourdes Oñederrak itzuli eta Jose Ramon Soroizek antzestu.

Haizearen eta uraren joan-etorrian bezala, Lourdes Oñederraren beraren nobela eta ipuinak ere beste hizkuntza batzuetako moldeetara isuri dira, gartzelaniara, ingelesera, errusierara, zein italierara²⁰.

¹⁸ Oñederra, M.L. (2000): «Txano Gorritxo (...)», *Pagourte*, 22 or.

(2000): «Anderson Anderearen Gutizia». *Gutiziak*. Miren Agur Meabe, arg. Txalaparta, 167-176. (Baita ere *Mende berrirako ipuinak*, Erein 2005, 135-143).

(2003): «Beranduegi». *Begiz Jotako Ipuinak* Centro Ordóñez-Falcón de Fotografía (COFF), 15-21.

¹⁹ Oñederra, M.L. (2007): *Sommer Jaunaren Istorioa*. Patrick Süskind-en *Die Gesichte von Herrn Sommer-en* itzulpena. Erein.

²⁰ Oñederra, M.L. (2000): *...y la serpiente dijo a la mujer*. Bassarai.

And the serpent said to the woman, Center for Basque Studies, University of Nevada, Reno (in press).

Hizkuntzak hiztunak behar dituela esan diguzu (hizkuntza bazkatzeko ez baitago «erabilera bera baino elikadura aproposagorik») eta, hiztunek, argi pixka bat eta lasaitasun asko, urak bere bidea egin dezan.

Eskerrik asko, Lourdes, urak bere bidea egin dezan egindako lanarengatik eta oraindik egiteko duzunarengatik. Eskerrik asko, sarrera-hitzaldiari erantzuna emateko eskatuaz gaurko ekitaldian, Kontxako olatuen hotsen artean, zure «ama ponteko» egin nauzulako. Zorionak Lourdes, ur-lasterraren dama, ongi etorri Euskaltzaindira.

(2004): «Mrs Anderson's longing» *An Anthology of Basque Short Stories*, compiled by Mari Jose Olaziregi, Reno: Center for Basque Studies, University of Nevada, 175-184.

(2005): «El capricho de la señora Anderson» *Pintxos. Nuevos cuentos vascos*, Mari Jose Olaziregi, edit., Madrid, Lengua de Trapo, 129-139 / Traducción al italiano, Editorial Gran Via / Traducción al ruso (2006 pp. 171-184).